

Voortgangsrapportage internationale migratie en ontwikkeling 2012

Inleiding

Bij de presentatie van de notitie ‘internationale migratie en ontwikkeling’ in 2008 is door de toenmalige bewindslieden verantwoordelijk voor ontwikkelingssamenwerking en vreemdelingenbeleid aangegeven dat de Tweede Kamer op de hoogte zal worden gehouden ‘van nieuwe ontwikkelingen in internationale migratie en voortgang op de gestelde prioriteiten door middel van een jaarlijkse voortgangsrapportage over de notitie ‘Internationale Migratie en Ontwikkeling’.

Op 4 juli 2012 is de Kamer per brief geïnformeerd over de uitkomsten van de externe evaluatie van het beleidsterrein migratie en ontwikkeling en de beleidsconsequenties die de verantwoordelijke bewindslieden hieraan verbinden. Die evaluatie richtte zich op de vraag of de ondersteunde activiteiten onder de zes beleidsprioriteiten bijdragen aan het behalen van het beleidsdoel, te weten de positieve bijdrage van migratie aan ontwikkeling te vergroten en de negatieve effecten ervan tegen te gaan. De evaluatie was hierover voorzichtig positief. De vaste Kamercommissie Buitenlandse Zaken besprak de evaluatie tijdens het Algemeen Overleg op 12 december 2012 met de minister voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking en de staatssecretaris van Veiligheid en Justitie. In dit overleg gaf de minister aan dat het budget voor Migratie en Ontwikkeling, ondanks de bezuinigingen, voor 2013 op € 9 miljoen blijft staan als teken dat dit thema belangrijk is voor de regering. Op basis van de motie van Kamerlid Ferrier (2008) is hiervan € 4 miljoen gereserveerd voor activiteiten op het vlak van duurzame terugkeer en herintegratie. Verder bestaat, zoals aangegeven in de beleidsbrief van 11 juli 2011, de mogelijkheid tot optopping van het budget uit de eventuele besparingen op de kosten voor de eerstejaarsopvang van asielzoekers uit DAC-landen, die ten laste van de OS-begroting komen. Die vrijgekomen middelen kunnen ingezet worden voor de financiering van projecten ten behoeve van het strategisch landenbeleid. In 2013 doet deze situatie zich voor het eerst voor.

Bij de bespreking van de evaluatie op 12 december jl. heeft de Minister voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking aangegeven dat het Kabinet graag de Kamer jaarlijks blijft informeren door middel van een voortgangsrapportage.

In 2012 werd nieuw beleid ingevoerd voor de ondersteuning van de vrijwillige terugkeer en herintegratie van ex-asielzoekers. Het betreft een combinatie van financiële ondersteuning (Herintegratieregeling Terugkeer, HRT) met ondersteuning in natura. In december 2011 verleende het Ministerie van Buitenlandse Zaken een mandaat aan de Dienst Terugkeer en Vertrek (DT&V) van het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties voor het uitvoeren van de subsidietaken voor de vrijwillige terugkeer. Een ambtelijke stuurgroep van de Ministeries van Buitenlandse Zaken

en Veiligheid en Justitie is ingesteld om de DT&V te adviseren over subsidieaanvragen, beschikkingen en rapportages.

In 2012 is het budget voor migratie en ontwikkeling eenmalig verhoogd tot in totaal bijna € 13,5 miljoen met name wegens een toename aan uitgaven voor de beleidsprioriteit duurzame terugkeer en herintegratie. De oorzaak is gelegen in een groter beroep op de HRT 2010-2012 dan in 2010 was begroot, en aan het aanbieden van de combinatieregeling (financiële hulp en hulp in natura bij terugkeer en herintegratie) waardoor gemiddeld de uitgaven per terugkeerder € 1500 - € 2500 hoger kunnen uitvallen. Daarnaast is extra ingezet op versterking van beschermingscapaciteit in de regio van herkomst als onderdeel van de beleidsprioriteit institutionele ontwikkeling op het gebied van migratiemanagement.

UITGAVEN IN 2012 PER BELEIDSPRIORITEIT (IN EURO)

Migratie in OS, OS in Migratie	208.984
Migratiemanagement	3.951.460
Circulaire Migratie	1.024.378
Diaspora	756.438
Geldovermakingen	626.495
Terugkeer	6.787.716
TOTAAL	13.355.471

Slechts enkele landen van de bilaterale OS-partnerlijst (momenteel 15 landen) zijn uit migratie oogpunt voor Nederland van belang. Daarnaast is een groot aantal andere ontwikkelingslanden uit het oogpunt van migratie juist wel van belang. Er is daarom gekozen voor een afzonderlijke landenlijst voor migratie en ontwikkeling die jaarlijks met het subsidiebesluit wordt gepubliceerd (zie subsidiebesluit, annex 1). Voor 2013 staan op die lijst 41 landen, waarbij onderscheid gemaakt wordt tussen drie elkaar deels overlappende categorieën landen waar Nederland inzet op meer samenwerking: terugkeer, terugkeer amv's, bescherming in de regio van herkomst en landen waaraan Nederland in het kader van de EU-samenwerking met derde landen prioriteit geeft binnen de kaders van mobiliteitspartnerschappen.

Beleidsprioriteit 1: Meer aandacht voor migratie in de ontwikkelingsdialoog en voor ontwikkeling in de migratiedialoog

Europese Unie

De Europese Unie (EU) voert een brede migratiedialoog met diverse regio's en landen. Het raamwerk voor deze dialoog is de Totaalaanpak van Migratie en Mobiliteit (GAMM) (COM 2011/743). In de GAMM is de externe dimensie van het migratiebeleid uitgebreid met belangrijke aanpalende onderwerpen als mobiliteit en internationale bescherming, naast de drie reeds bestaande pijlers uit de Totaalaanpak van Migratie uit 2005 (het faciliteren van legale migratie, bestrijding van illegale migratie en migratie en ontwikkeling). In de GAMM wordt de verbinding gelegd met het beleid voor visa kort verblijf, het buitenlands beleid (inclusief ontwikkelingssamenwerking), alsmede de interne beleidsprioriteiten van de EU. Door de koppeling van migratie met andere beleidsvelden hoopt Nederland dat er sneller afspraken kunnen worden gemaakt met herkomstlanden over terug- en overname. Bilateraal volgt Nederland eenzelfde benadering in het kader van het strategisch landenbeleid migratie.

Het meest vergaande EU-aanbod voor bredere migratiesamenwerking met derde landen is een 'mobiliteitspartnerschap'. Door de koppeling met een visumfacilitatie- en een terug- en overnameovereenkomst heeft dit instrument aan belang gewonnen. Voor derde landen die niet in aanmerking komen voor visumfacilitatie staat een zogeheten Gemeenschappelijke Agenda voor Migratie en Mobiliteit (verder aangeduid met "Gemeenschappelijke Agenda") ter beschikking, een lichtere vorm dan het mobiliteitspartnerschap. Nederland zal er ook bij de Gemeenschappelijke Agenda's op toezien dat terugkeer hierin voldoende aan bod komt.

In de GAMM stelt de Commissie voor de migratiedialogen de volgende prioriteiten:

1. Dialoog met de Europees nabuurschapslanden (het zuidelijke Middellandse Zeegebied en het Oostelijk Partnerschap);
2. De regionale migratiedialogen met een breder geografisch bereik. In het zuiden betreft dit het strategisch partnerschap EU-Afrika inzake migratie, mobiliteit en werkgelegenheid (MME) en in het oosten het Praag Proces.
3. De subregionale migratiedialogen. In het zuiden betreft dit het Rabat Proces (West-Afrika) en eventueel een migratiedialoog voor de Hoorn van Afrika (Oost-Afrika). In het oosten moet ervoor worden gewaakt dat er geen overlap in activiteiten is tussen het Praag Proces en Boedapest Proces.
4. Intensivering van de migratiedialoog met de ACS-landen (sub-Sahara Afrika, Caraïben en Stille Zuidzee) en voortzetting van de EU-LAC dialoog (Latijns-Amerika en Caraïben);
5. Opzetten van een effectievere dialoog met strategisch belangrijke Aziatische landen.

De Raad Algemene Zaken heeft deze prioriteiten in de Raadsconclusies van 29 mei 2012 van de Europese Commissie bevestigd en sprak daarnaast steun uit voor betere stroomlijning van de migratiedialogen. De Commissie is opgeroepen om de implementatie van het thema migratie en ontwikkeling binnen de migratiesamenwerking met derde landen verder inhoud te geven.

Deelname van EU-lidstaten aan een mobiliteitspartnerschappen en Gemeenschappelijke Agenda's is vrijwillig. Dat geldt ook voor deelname aan de deelprojecten die binnen deze partnerschappen worden ontwikkeld. De Commissie brengt middelen in voor de financiering vanuit het thematisch programma, maar ook andere financieringsbronnen kunnen worden aangewend. Onder toekomstige mobiliteitspartnerschappen kunnen mogelijk ook middelen uit het Europees Nabuurschaps- en Partnerschapsinstrument (ENPI) worden ingezet.

EU-mobiliteitspartnerschappen en Gemeenschappelijke Agenda's

De EU heeft mobiliteitspartnerschappen gesloten met Moldavië, Kaapverdië, Georgië, Armenië en Marokko, gebaseerd op de drie pijlers van de Totaalaanpak van Migratie: legale migratie, bestrijding illegale migratie en migratie en ontwikkeling. Een mobiliteitspartnerschap met Azerbeidzjan (nieuwe stijl, met aparte vierde pijler voor internationale bescherming) is in voorbereiding. De JBZ-Raad en de Europese Raad hebben in 2011 de bereidheid uitgesproken om MP's te sluiten met Tunesië, Marokko en Egypte. Het mobiliteitspartnerschap met Marokko is op 7 juni jl. getekend. Met Tunesië zijn de onderhandelingen nog gaande. Egypte heeft aangegeven vooralsnog geen belangstelling te hebben. Een Gemeenschappelijke Agenda met India is in voorbereiding.

Nederlandse participatie in mobiliteitspartnerschappen en Gemeenschappelijke Agenda's

De afweging over Nederlandse deelname aan mobiliteitspartnerschappen en Gemeenschappelijke Agenda's vindt plaats op basis van de volgende criteria:

- 1) is het land een herkomstland of transitland voor de migratiestromen naar Nederland;
- 2) is er sprake van medewerking aan terugkeer;
- 3) is er sprake van een bestaande migratiesamenwerking en is er de behoefte om deze samenwerking te intensiveren en
- 4) heeft Nederland bredere bilaterale relaties met het betreffende land.

Over deelname wordt in gezamenlijk overleg tussen de betrokken ministeries besloten. Nederland is tot op heden partner bij de mobiliteitspartnerschappen met Kaapverdië, Georgië en Armenië en Marokko. Nederland heeft tevens interesse in deelname aan het partnerschap met Azerbeidzjan. Onder de paraplu van het partnerschap worden door de lidstaten activiteiten aangeboden, die worden vastgelegd in een bijlage. Nederland richt zich daarbij voornamelijk op versterking van het

migratiemanagement, duurzame terugkeer en herintegratie en migratie en ontwikkeling. Het aanbod wordt afgestemd op de situatie in het betreffende derde land.

EU-migratiedialogen

In EU-verband worden met de belangrijkste regio's en landen migratiedialogen gevoerd. Afstemming over prioriteiten vindt in EU kader plaats binnen de High Level Working Group on Asylum and Migration (HLWG). Het grote aantal migratiedialogen dat door de EU met derde landen wordt gevoerd en de daaraan gerelateerde activiteiten noopt tot prioriteitstelling. In de loop van 2012 is daarom minder actief ingezet op het Praag Proces, het Rabat Proces en EuroMed. In 2013 zal worden gezien of er verdere prioriteiten kunnen worden gesteld.

Migratiedialogen met de oostelijke regio

De overkoepelende dialoog in de oostelijke regio is het **Praag Proces** (landen uit de westelijke Balkan, het Oostelijk Partnerschap, Centraal-Azië en Rusland). Het Praag Proces overlapt met het migratiepanel binnen het Oostelijk Partnerschap en met een deel van het Boedapest Proces. Vanwege het overkoepelende karakter van de dialoog en het belang dat in de EU als geheel wordt gehecht aan het Praag Proces, volgt Nederland het Praag Proces.

Concrete activiteiten zullen zich zoveel mogelijk richten op de landen van het **Oostelijk Partnerschap** (Armenië, Azerbeidzjan, Georgië, Moldavië, Oekraïne en Wit-Rusland). Nederland neemt als junior partner deel aan een pilot project dat zich richt op versterking van de asielpaciteit van deze landen. Verder heeft Nederland in het kader van het asiel en migratie panel van het Oostelijk Partnerschap kennis gedeeld over de inrichting van een asielpaciteit. In maart 2013 heeft Nederland deelgenomen aan een thematische bijeenkomst over terugkeer en herintegratie.

Het **Boedapest Proces** kent voornamelijk drie prioritaire regio's: de Zuidoost-Europese regio, het Zwarte Zeegebied en de Zijderoute. Nederland heeft in 2012 actief deelgenomen aan de werkgroep die zich richt op versterking van de migratiesamenwerking met de landen langs de Zijderoute. Dit biedt een basis voor samenwerking met voor Nederland vanwege de instroom van illegale migranten belangrijke landen, zoals Afghanistan, Pakistan en Irak.

Het 20-jarig bestaan van het Boedapest Proces is op 19 april 2013 luister bijgezet met een ministeriële conferentie, georganiseerd door co-voorzitter Turkije. Tevens is de eerder ingezette heroriëntering van het Boedapest proces op de zijderouteregio geformaliseerd door middel van de aanneming van een politieke verklaring.

Nederland is voorts een van de donoren van het zijderouteproject "Bridging measure in the Silk Routes Region" uitgevoerd door ICMPD, dat informatie verzamelt over migratiestromen vanuit

landen langs de zijderoute en dat een gemeenschappelijk kader voor overleg tussen de landen langs de Zijderoute en de deelnemers aan het Boedapestproces tot stand brengt. In dit kader is Nederland op 31 januari en 1 februari 2013 gastheer geweest van een (kleinschalige) consultatiebijeenkomst van de donoren en ontvangende landen van het zijderouteproject. Tijdens deze bijeenkomst hebben de donoren en de ontvangende landen zich gezamenlijk gebogen over mogelijke vervolgactiviteiten die in het kader van het Boedapest Proces kunnen worden ontwikkeld. Dit heeft geresulteerd in projectvoorstellen die zien op versterking van het migratiemanagement in de regio, terugkeer en herintegratie en de versterking van de rol van de diaspora bij ontwikkeling in de zijderouteregio.

Nederland heeft in 2012 deelgenomen aan de jaarlijkse migratiebijeenkomst in het kader van de **ASEM**, met de Aziatische landen. Deze bijeenkomst stond in het teken van kennismigratie.

Migratiedialogen met de zuidelijke regio

Het **EU-Afrika Partnerschap** Migration, Mobility and Employment (MME), dat zich richt op geheel Afrika, bestaat enerzijds uit een migratiedialoog over een breed aantal thema's, inclusief terugkeer en bestrijding van illegale migratie, en anderzijds uit een aantal thema's waarop activiteiten worden uitgevoerd. Het accent bij de activiteiten ligt op intra-Afrikaanse migratie. Aan EU-zijde profileren zich slechts enkele EU-lidstaten op deelthema's. Nederland is trekker op het terrein van diasporabeleid/diasporaengagement en financiert een aantal activiteiten die zich richten op het ondersteunen van overheden van herkomstlanden bij het ontwikkelen en versterken van diasporabeleid en het opzetten van een "European-wide African Diaspora Platform for Development".

Nederland neemt actief deel aan **de EU-ACS migratiedialoog** (landen in sub-Sahara Afrika, het Caribisch gebied en de Stille Zuidzee), mede met het oog op het realiseren van terugkeer naar landen in sub-Sahara Afrika. De ACS-EU-migratiedialoog werd gelanceerd in juni 2010 door middel van een gezamenlijke verklaring van de ACS-EU Raad. De dialoog heeft als uitgangspunt artikel 13 van het Verdrag van Cotonou. In mei 2011 is besloten de dialoog te verdiepen en deze met name te richten op geldovermakingen door migranten ('remittances'), visa en terug- en overname. Het doel is te komen tot operationele afspraken over ACS-EU-samenwerking op deze terreinen. In 2012 is daartoe een aantal bijeenkomsten georganiseerd. De hieruit voortgekomen aanbevelingen zijn overgenomen door de gezamenlijke ACS-EU Raad van 2012. EU en ACS-landen erkennen nu expliciet het belang van deadlines voor verzoeken en de noodzaak van overeenstemming over een lijst van mogelijke bewijsstukken voor het vaststellen van de nationaliteit van een persoon. De dialoog zal worden voortgezet met focus op de verdere uitwerking en implementatie van de aanbevelingen middels expertbijeenkomsten. Nederland ziet hier nauwlettend op toe. Er zal worden gestreefd naar complementariteit met andere migratiedialogen.

Het **Rabat Proces** (West en Noord-Afrika) legt een politieke basis voor de migratiesamenwerking met genoemde regio. Na de ministeriële conferentie in november 2011, vond in juni 2012 een senior officials' meeting plaats waarin is gesproken over lopende en nieuwe activiteiten die worden ontwikkeld in het kader van de Dakar Strategy 2012–2014. Aan EU-zijde zitten Frankrijk, Spanje en België in de stuurgroep. Nederland volgt het Rabat Proces vanwege het belang dat in de EU als geheel wordt gehecht, maar ontwikkelt geen specifieke activiteiten voor dit proces.

De migratiesamenwerking van de EU met landen in de **Hoorn van Afrika / Oost Afrika** moet grotendeels nog van de grond komen. Het VK heeft in 2012 in het kader van de EU-VS migratiedialoog geïnventariseerd welke activiteiten andere landen in de Hoorn van Afrika ontwikkelen en wil vooral op het punt van migratiemanagement de samenwerking met deze landen versterken. Nederland ondersteunt, binnen de context van migratie en ontwikkeling projecten in Kenia om de protectiecapaciteit van de overheid en het maatschappelijk middenveld te versterken.

De **Dialogue on Mediterranean Transit Migration (MTM)** richt zich vooral op uitwisseling van informatie over migratiestromen en migratiegerelateerde beleidsthema's die via de mediterrane regio lopen: bestrijding illegale migratie; faciliteren van legale migratie; migratie en ontwikkeling. Nederland in 2012 deelgenomen aan een bijeenkomst ter gelegenheid van het tienjarig bestaan van MTM, die verder in het teken stond van de bestrijding van illegale migratie.

EU-migratiedialogen met China, India, Rusland en de Verenigde Staten

De EU voert tot slot ook met belangrijke partners (China, India, Rusland en de Verenigde Staten) ook bilaterale migratiedialogen.

In het kader van de EU-**Rusland** dialoog heeft Nederland in december 2011 deelgenomen aan een bijeenkomst over asiel en internationale bescherming en in 2012 aan bijeenkomsten over illegale migratie en migratie en ontwikkeling. Ook is het werkplan voor 2013-2014 vastgesteld. De inzet van de EU is de dialoog met Rusland praktischer van aard te maken.

In het kader van de dialoog met de **Verenigde Staten** heeft Nederland deelgenomen aan bijeenkomsten over biometrie en migratie en ontwikkeling, alsmede aan de Stuurgroep.

In juli 2012 vond een migratiedialoog op hoog niveau plaats met **India**, waaraan door Nederland werd deelgenomen. In de conclusies is vastgelegd dat verdere samenwerking op het gebied van migratie en mobiliteit zal worden nagestreefd. Deze samenwerking zal zich richten op de vier pijlers van de GAMM, te weten legale migratie, bestrijding van illegale migratie, migratie en ontwikkeling en

internationale bescherming. Voorts wordt onderzocht of de samenwerking kan worden vormgegeven in een Gemeenschappelijke Agenda voor Migratie en Mobiliteit.

Tot slot is de EU tijdens de 15e Top (september 2012) ook met **China** overeengekomen een migratiedialoog aan te gaan

Mondiaal

De voor oktober 2013 geagendeerd staande *United Nations High Level Dialogue on Migration and Development* (HLD) was al in 2012 onderwerp van gesprek in diverse internationale fora en organisaties. De HLD kan institutionele gevolgen hebben voor internationaal migratiebeleid. In de Tweede Commissie van de VN kwam de modaliteitenresolutie voor de HLD maar moeizaam tot stand. Dit toont aan dat de discussie over de aard van de relatie tussen migratie en ontwikkeling lastig te voeren valt binnen de VN, omdat daar verschillende regionale blokken en invalshoeken en belangen tegenover elkaar staan. Nederland blijft dan ook voorstander van de meer informele en niet-bindende dialoog binnen het Global Forum on Migration and Development (GFMD) en wil het migratiedebat niet inbedden in de VN-structuur.

Het zesde GFMD vond in november 2012 plaats onder Mauritiaans voorzitterschap. De bijeenkomst was opgesplitst in twee separate gedeeltes voor vertegenwoordigers van het maatschappelijk middenveld en overheidsdelegaties, onderling verbonden door de zogeheten Common Space. Ter voorbereiding op deze GFMD bijeenkomst heeft de Nederlandse overheid zowel in de aanloop naar, als tijdens de bijeenkomst, Nederlandse diaspora-, migranten- en medefinancieringsorganisaties geconsulteerd. Evenals in voorgaande jaren heeft Nederland ook in 2012 het Forum inhoudelijk en financieel actief ondersteund.

Tijdens het Forum met als overkoepelend thema *Enhancing the human development of migrants and their contribution to the developments of communities and states* spraken 129 landen en ruim 30 waarnemers vooral over arbeidsmobiliteit, de bescherming en perceptie van migranten en de betrokkenheid van de diaspora bij de ontwikkeling van het land van herkomst. Tijdens de verschillende sessies, maar ook zeker en marge van de bijeenkomst heeft Nederland op een aantal punten ingezet. Allereerst een meerjarige agenda om de effectiviteit van het GFMD te vergroten. Huidige en toekomstige voorzitters dienen agenda's op elkaar af te stemmen om overlap, zoals in het verleden wel eens voorkwam, te voorkomen. Herkomstlanden leggen sterk de nadruk op de toegang tot arbeidsmarkten, het vergemakkelijken van personenverkeer en migrantenrechten. Veel deelnemende landen, waaronder Nederland, zijn van mening dat de ontwikkelingsdimensie versterkt dient te worden waarbij de potentie van migratie als motor voor economische ontwikkeling niet mag worden vergeten. Ook de rol van de private sector moet worden vergroot en ten slotte blijft Nederland het betrekken van de diaspora bij de ontwikkeling van herkomstlanden van belang vinden.

In Mauritius werd tevens de ‘Assessment-fase’ afgerond en het Assessment Rapport aangenomen tijdens de Special Session on the Future of the Forum. Uit dit rapport komt een algemene tevredenheid met het functioneren van het GFMD naar voren. Wel dient het Forum een aantal stappen te zetten om zich te consolideren, zoals stabielere financiering en meer nadruk op concrete uitkomsten. Er werd afgesproken dat het volledige rapport, bestaande uit het Assessment Survey Report, het Assessment Paper en een verslag van de Special Session, ter informatie wordt gepresenteerd aan de VN High Level Dialogue on Migration and Development. Daarnaast wordt een verslag gemaakt van de periode 2007-2012, die eveneens wordt voorgelegd aan de HLD.

Ook de Internationale Organisatie voor Migratie (IOM) profileerde zich in het migratie en ontwikkelingsdebat door zich tijdens de jaarlijkse bijeenkomst van de IOM Raad in november 2012 als ‘the leading migration organisation’ te presenteren. Verder werd gesproken over migranten in nood, de houdbaarheid van de nullijn voor het core-budget en Directeur-Generaal William Lacey Swing blikte terug op zijn eerste termijn van vijf jaar en vooruit naar de eventuele volgende vijf. Als enige kandidaat wordt Swing bij de DG-verkiezingen op 14 juni 2013 herkozen.

Meer informatie over en verslagen van de hierboven genoemde bijeenkomsten zijn te vinden op de websites van de genoemde organisaties/fora: www.iom.int, www.gfmd.org en www.un.org/esa/population/migration/hlmimd2013/highlevelmim2013.htm

Beleidsprioriteit 2: institutionele capaciteitsversterking migratiemanagement

Internationaal migratiebeheer bestaat uit twee hoofddimensies: 1) beheer van migrantenstromen 2) samenhang tussen migratie en ontwikkeling. Internationaal is het besef groeiende dat afspraken tussen herkomst, bestemmings- en transitlanden noodzakelijk zijn om de positieve bijdrage van migratie aan ontwikkeling te vergroten en de negatieve effecten te verkleinen. Dialoog en praktische samenwerking zijn zowel voor betrokken overheden als migranten zelf van belang voor het realiseren van de zogeheten ‘triple win’. Terwijl afspraken over regulering van migratiestromen tussen staten moeizaam verloopt, is er het laatste decennium wel meer aandacht voor migratie en ontwikkeling. Ook wordt in toenemende mate door bestemmingslanden een brede benadering van migratie gehanteerd, waarbij wordt ingezet om op meerdere migratiethema’s (bestrijding van illegale migratie; faciliteren van legale migratie en personenverkeer; migratie en ontwikkeling alsmede internationale protectie) tegelijk voortgang te boeken. Voor beide dimensies van migratiebeheer werden door Nederland uit middelen van het centrale fonds voor migratie en ontwikkeling in 2012 activiteiten ondersteund.

- De Regional Immigration Training Academy in Moshi-Tanzani, die trainingen verzorgt voor immigratiemedewerkers van Oost-Afrikaanse Staten, heeft in de periode medio 2009- medio 2012 een bijdrage ontvangen van € 236.672, als onderdeel van een door IOM uitgevoerd project, voor curriculum ontwikkeling en trainingen. Een meer geharmoniseerd immigratiebeleid en standaardisering van uitvoeringspraktijken is bedoeld als bijdrage aan de verdere ontwikkeling van een Gemeenschappelijke Oost Afrikaanse Markt.
- Op initiatief van het Ministerie van Buitenlandse Zaken biedt de Maastricht Graduate School of Governance / United Nations University vanaf 2013 jaarlijks een drie maanden durende training voor overheidspersoneel uit ontwikkelingslanden aan over aspecten van migratiemanagement (waaronder internationale verdragen, internationale fora, alsmede migratie en ontwikkeling). In het kader van de opleiding worden jaarlijks 10 beurzen aangeboden. De eerste cursus is gestart in april 2013.
- Versterking asielcapaciteit en zelfredzaamheid van vluchtelingen is één van de aspecten van migratiebeheer waarop Nederland zowel onder het vorige Kabinet als onder het huidige op inzet bij de steunverlening aan de opvang van vluchtelingen in de regio van herkomst. Het hoofdstuk immigratie uit het regeerakkoord geeft aan dat Nederland actief bijdraagt ‘aan de opvang elders en de behandeling van asielverzoeken door de verantwoordelijke lidstaat door samenwerking met de betrokken landen en met internationale organisaties zoals de UNHCR’. Uit middelen van het centrale fonds voor migratie en ontwikkeling wordt onder andere geïnvesteerd in die versterking van asielstelsels. De focus ligt hierbij op die vluchtelingenstromen waar Nederland ook via de asielprocedure mee te maken heeft. Het gaat hierbij vooral om landen van eerste opvang voor Somalische, Afghaanse, Syrische en Iraakse vluchtelingen.
- In 2012 is een financiële bijdrage (bedrag € 2,4 miljoen) uit het centrale fonds migratie en ontwikkeling gegeven voor de versterking van de protectiecapaciteit in Jordanië voor Iraakse en Syrische vluchtelingen. De middelen worden ingezet ten behoeve van versterking van beschermingscapaciteit van overheidsdiensten, de rechterlijke macht en die van niet-gouvernementele organisaties. De looptijd van deze activiteit is van medio 2012 tot medio 2014.
- UNHCR heeft verder een geormerkte bijdrage van € 35 miljoen ontvangen voor een lopend project in Kenia gericht op protectie van vluchtelingen door capaciteitsversterking van overheidsdiensten en niet gouvernementele organisaties. Looptijd van dit project is van december 2011 tot eind 2012.

- Nederland heeft tevens het International Rescue Committee (IRC) en Refugee Consortium of Kenya (RCK) een vervolgbijdrage gegeven voor een project dat zich richt op versterking van de beschermingscapaciteit in stedelijke gebieden in Kenia. Hiermee is een bedrag van € 426.750 gemoeid. De looptijd van het project is van december 2012 tot juni 2015.
- The Hague Process heeft een bijdrage van € 50.000 ontvangen voor het organiseren van de ‘Global Hearing on Refugees and Migration’. Door middel van discussies met verschillende actoren zijn aanbevelingen gedaan op het gebied van demografische veranderingen gerelateerd aan arbeidsmigratie en vluchtelingen, politieke en sociale veranderingen voor migranten en vluchtelingen, de impact van de wereldeconomie op migratie, de urbanisatie van vluchtelingen en de impact van klimaatverandering op migratie.
- Nederland heeft voor € 675.750 bijgedragen aan ‘The Network of Migration Research on Africa (NOMRA)’. NOMRA onderzoekt de link tussen migratie en ontwikkeling door middel van onderzoek, trainingen, seminars en publicaties in samenwerking met andere onderzoeksinstituten in Afrika en Europa. In 2012 is er een seminar georganiseerd op het gebied van internationale migratiewetten. Ook is er een training gegeven voor overheidsinstanties in Nigeria op het gebied van gegevensverzameling en analyse van migratiecijfers en een training over ontwikkeling van migratiebeleid en management. Daarnaast zijn er enkele onderzoeksrapporten afgerond onder andere over het gebruik van remittances in Nigeria.

Een ander facet van versterking van de institutionele capaciteit van instanties in herkomstlanden is de ondersteuning van diasporabeleid in landen van herkomst. Overheden van landen van herkomst zijn meer en meer geïnteresseerd in de potentiële ontwikkelingsbijdrage van hun diaspora. De positieve rol die migranten kunnen spelen als ontwikkelingsactoren wordt steeds meer onderkend. Zeker op het Afrikaanse continent raken steeds meer overheden overtuigd van de noodzaak hun diaspora meer te betrekken bij het ontwikkelingsbeleid. Dat besef heeft inmiddels geresulteerd in de oprichting van ongeveer 30 ministeries of overheidsinstanties op het Afrikaans continent die tot taak hebben het diasporabeleid invulling te geven. Nederland sluit hierbij aan door activiteiten gericht op de capaciteitsversterking van betreffende overheidsinstanties in herkomstlanden te ondersteunen. Met deze activiteiten wordt bijgedragen aan de ontwikkeling en uitvoering van diasporabeleid. Daarnaast wijst de Nederlandse overheid ook in internationaal verband (GFMD, VN, EU) op het belang van het betrekken van migranten bij de ontwikkeling van hun herkomstlanden. Het Ministerie van Buitenlandse Zaken ondersteunt ook enkele initiatieven gericht op het versterken van Diasporaministeries door het aanbieden van trainingen aan beleidsmedewerkers en van een ondersteunend handboek. De totstandkoming van dit boek getiteld *Developing a Road Map for Engaging Diasporas in Development* werd gefinancierd door de Nederlandse en Zwitserse overheid. Inmiddels wordt het

handboek gebruikt bij de training van beleidsmedewerkers van Diaspora-ministeries door het African Diaspora Policy Centre (ADPC). Hier wordt onder beleidsprioriteit 4 nader op ingegaan.

Tenslotte verleent Nederland samen met Zwitserland, België en Marokko zelf, steun aan het IOM project “assisted voluntary return of stranded migrants in Morocco”. Het betreft op weg naar Europa gestrande migranten uit voornamelijk West-Afrika die geholpen worden met hun terugkeer en herintegratie. De Nederlandse bijdrage aan dit project, dat loopt van december 2012 tot december 2014 betreft € 200.000.

Beleidsprioriteit 3 Circulaire migratie/ *Brain Gain*

A. Circulaire migratie

Pilot circulaire migratie (“Blue Birds”).

De financiële afwikkeling van de pilot circulaire migratie (“Blue Birds”) die in 2011 werd stopgezet vanwege uitblijvende resultaten, is afgerond. Door het Ministerie van Buitenlandse Zaken en de stichting HIT werd op 30 augustus 2012 een vaststellingsovereenkomst ondertekend.

Na effectuering van het bepaalde in deze vaststellingsovereenkomst is door beide partijen over en weer finale kwijting verleend en vervalt voor beide partijen iedere aanspraak die zou hebben bestaan op grond van de dienstverleningsovereenkomst en/of het afsprakenkader.

B. Tijdelijke uitzending van migranten naar hun land van herkomst

Tijdelijke uitzending van migranten blijkt een goede manier om diaspora in te zetten bij de ontwikkeling van hun herkomstland (*brain gain*). Dit blijkt onder meer uit onderzoeken uit 2011 van IOM en van de Maastricht Graduate School of Governance.

Nederland ondersteunt een aantal projecten op dit terrein. Deze projecten zijn vraag gestuurd, dus gebaseerd op de behoeften van de arbeidsmarkt in het herkomstland. Migrant met een permanente verblijfstatus in Nederland – of in een andere EU-lidstaat – melden zich vrijwillig aan en worden geselecteerd op basis van een match met de behoeften van het herkomstland. Door kennisoverdracht dragen zij bij aan de ontwikkeling van dat land. De migranten hebben een toegevoegde waarde vanwege hun kennis van taal en cultuur. Zij fungeren als *agents of change* door het introduceren van nieuwe ideeën en werkwijzen. De projecten moeten zoveel mogelijk zijn ingebed in bestaande structuren en aansluiten bij bestaand beleid in het herkomstland, met het oog op duurzaamheid en *ownership*.

In 2012 werd het 2e project Temporary Return of Qualified Nationals (TRQN II) van IOM na een looptijd van ruim vier jaar afgesloten. In TRQN II zijn 363 migranten uit Nederland en andere EU-landen tijdelijk teruggekeerd naar Afghanistan, Sierra Leone, Soedan, Bosnië-Herzegovina, Georgië en Ethiopië om kennis over te dragen in vooraf geselecteerde sectoren. Daarnaast heeft in 7 gevallen virtuele kennisoverdracht plaatsgevonden via het internet. De uitzendingen leidden tot grote tevredenheid van de ontvangende instellingen en overheden. IOM kreeg veel verzoeken om nieuwe uitzendingen. TRQN II en andere soortgelijke projecten van IOM zijn extern geëvalueerd en bleken uitstekende resultaten te hebben opgeleverd, met transparante methoden en actieve betrokkenheid van overheden in doellanden. De uitgezonden migranten werden ingezet in sectoren die voor ontwikkelingssamenwerking van belang zijn, onder andere onderwijs, gezondheidszorg, infrastructuur, watermanagement, landbouw en plattelandsontwikkeling, voedselveiligheid en institutionele ontwikkeling. Eind 2012 ging TRQN III van start. Het project is gericht op de landen Afghanistan, Armenië, Kaapverdië, Georgië, Ghana, Irak, Marokko, Somalië en Zuid-Soedan. Deze landen kampen met *brain drain* en tekorten aan gekwalificeerd personeel. In drie jaar tijd zullen 405 migranten worden uitgezonden naar de doellanden, grotendeels vanuit Nederland. Maximaal 20 % zal afkomstig zijn uit andere EU-landen, waarbij sprake moet zijn van toegevoegde waarde, dus kennis en vaardigheden die niet aanwezig zijn onder gekwalificeerde migranten in Nederland.

In 2012 ging ook het project Kennis delen in Marokko van start, dat wordt uitgevoerd door Stichting Marokkofonds en het Nederlands Migratie Instituut (NMI). Het project is gericht op versterking van de gezondheidszorg in Marokko, vooral in het Rifgebied. Hiertoe worden hoger opgeleide Marokkaanse migranten die in Nederland wonen (diaspora professionals, afgekort DP's), tijdelijk ingezet bij organisaties voor gezondheidszorg in de particuliere en publieke sector. De organisaties formuleren hun eigen problemen en doelen voor de kwaliteits- en capaciteitsversterking. De in te zetten DP's ontvangen gerichte aanvullende trainingen om hun kennis over te dragen aan de lokale organisaties. Een bijkomend doel is dat de ervaring die DP's opdoen in het project, bevorderlijk is voor hun perspectieven op de Nederlandse arbeidsmarkt. Voor de specifieke NMI-doelgroep, te weten oudere werklozen die remigratie naar Marokko overwegen, geldt dat deelname aan het project hun herintegratie in Marokko in het kader van een remigratie vergemakkelijkt, dan wel kan bijdragen aan hun kansen op de Nederlandse arbeidsmarkt. Een kwart van de deelnemers behoort tot deze groep.

Beleidsprioriteit 4: Versterken van de betrokkenheid van migrantenorganisaties

Nederland wil de positieve rol die migranten en migrantenorganisaties kunnen spelen bij de ontwikkeling van herkomstlanden versterken en heeft in 2012 wederom een aantal initiatieven op dit terrein ontplooid en ondersteund.

Ondersteuning bij het formuleren van een diaspora- en ontwikkelingsbeleid

In 2012 werd door het *African Diaspora Policy Centre* (ADPC) een vervolg gegeven aan het succesvolle project gericht op de capaciteitsversterking van 12 aan diaspora gerelateerde Afrikaanse ministeries. Van 2012 tot 2015 volgen 24 beleidsmakers uit 12 landen (Benin, Burundi, Ethiopië, Ghana, Kenia, Liberia, Mali, Nigeria, Rwanda, Sierra Leone, Uganda en Zimbabwe) een training, krijgen deelnemers aan de eerste capaciteitsversterkingstraining aanvullende begeleiding en worden er online cursussen aangeboden. Het is de verwachting dat door het versterken van de capaciteiten van de beleidsmakers de bijdrage van de diaspora aan de ontwikkeling van hun herkomstlanden wordt vergroot.

De activiteit ‘Strengthening African and Middle Eastern Diaspora Policy through South-South Exchange (AMEDIP)’ wordt uitgevoerd door het *International Centre for Migration Policy Development* (ICMPD) samen met IOM. Het project heeft als doel de institutionele capaciteit van de nationale autoriteiten verantwoordelijk voor het migratie- en ontwikkelingsbeleid in 13 landen in Afrika en het Midden-Oosten (Algerije, Egypte, Ethiopië, Ghana, Kaapverdië, Libanon, Mali, Marokko, Niger, Nigeria, Senegal, Syrië en Tunesië) te verbeteren. De Nederlandse steun richt zich op twee intergouvernementele bijeenkomsten voor landen uit Noord-Afrika, Sub-Sahara Afrika, Midden-Oosten en de EU, drie regionale thematische werkgroepen en een pilot project gericht op lokale capaciteitsopbouw in Ethiopië. Als gevolg van de Arabische lente en een moeizame samenwerking tussen ICMPD en IOM kwam het AMEDIP-project vertraagd op gang. In 2012 is wel een aantal onderdelen van de activiteit uitgevoerd, maar ICMPD heeft een budgetneutrale verlenging aangevraagd om het project goed te kunnen afronden.

Ondersteuning bij de oprichting van Europese diaspora platforms

Zoals in de beleidsnotitie ‘Internationale Migratie en Ontwikkeling’ uit 2008 is genoemd, ziet de Nederlandse overheid het als wenselijk dat migrantenorganisaties zich organiseren, bijvoorbeeld in een platform. Hoewel migrantenorganisaties hiervoor primair zelf verantwoordelijk zijn, kan de overheid wel ondersteunend optreden. Uit middelen van het centrale fonds voor migratie en ontwikkeling worden twee initiatieven ondersteund.

Het *Diaspora Forum for Development* (DFD) heeft in 2012 verder vorm gegeven aan het project ‘Towards creating a European wide Diaspora Platform on Migration and Development’. Doel van de activiteit is om in samenwerking met migrantenorganisaties uit 16 Europese landen een platform van Europese diaspora organisaties uit Afrika, Azië en Latijns-Amerika op te richten. Naast het opzetten van de organisatorische structuur van het platform en onderzoek naar de profielen van diaspora gemeenschappen werd een Euro-wide Diaspora Conference georganiseerd. DFD heeft in de tussentijdse rapportage aangegeven moeite te hebben met het vinden van fondsen van andere donoren dan de Nederlandse overheid en ook het aantal deelnemende Europese landen blijft beperkt. Het

project is budgetneutraal verlengd om de organisatie meer tijd te geven de beoogde doelstellingen te behalen.

Een vergelijkbaar project van het *African Diaspora Policy Centre (ADPC)* 'European-wide African Diaspora Platform for Development' (EADPD) wordt uitgevoerd onder het *Thematic programme of cooperation with third countries in the areas of migration and asylum* van de Europese Commissie. DFD en ADPC hebben contact gehad om de verschillende projecten zodanig af te stemmen, dat er geen overlap is. Het ADPC-project wil de bijdrage van de Afrikaanse diaspora als ontwikkelingsactor in Afrika bevorderen door de oprichting van een Europees platform van Afrikaanse diasporaorganisaties. In het kader van het project vonden in 2012 onder meer twee African Diaspora Expert Meetings plaats, werd een *web portal* gelanceerd en werd onderzoek gedaan naar de rol van diaspora in de ontwikkeling van Afrika.

Ondersteuning en capaciteitsopbouw van migrantenorganisaties

Nederland heeft ook in 2012 aandacht besteed aan de capaciteitsversterking van migrantenorganisaties. Het project 'Migratie en Ontwikkeling 2011-2013' door *Seva Network Foundation* (Seva) ontvangt sinds 2011 subsidie en richt zich op het versterken van migrantenorganisaties zodat zij een duurzame bijdrage kunnen leveren aan armoedebestrijding in hun landen van herkomst. Migrantenorganisaties volgen trainingsmodules en worden begeleid bij hun activiteiten. Het programma richt zich specifiek op sociale ondernemingen. Doel van de activiteit is om in totaal 30 ondernemingen financieel te ondersteunen met de verwachting ongeveer 600 arbeidsplaatsen te creëren. In 2012 namen al 31 potentiële ondernemers deel aan het Seva trainingsprogramma, waarna een groot deel hiervan een ondernemingsplan opstelde en een financieringsplan indiende. Verder vonden er handelsmissies plaats naar Ghana en Suriname.

Stichting Kaalo Nederland ontvangt sinds 2012 subsidie voor een visserijproject in Puntland. De organisatie is opgericht door Somalische expats en maakt deel uit van een netwerk van Somalische organisaties in Nederland die in Puntland onder meer ontwikkelingsprojecten opzetten en begeleiden. Het huidige project richt zich op de visserijsector van Eyl, Puntland, waar een hoog percentage van de bevolking werkloos is. Doel van het project is het bevorderen van de werkgelegenheid door de introductie en ontwikkeling van professionele visserijtechnieken en verwerkingsmethoden in de regio, het aanleren van marketing en resource management en het verbeteren van de beschikbaarheid, toegankelijkheid en consumptiekwaliteit van verse vis in Garoowe, de hoofdstad van Puntland.

Zoals onder beleidsprioriteit 1 aangegeven, vond in november 2012 het Global Forum on Migration and Development (GFMD) plaats in Mauritius. Nederland hecht waarde aan de actieve deelname van het maatschappelijk middenveld aan deze mondiale dialoog tijdens de Civil Society Days en de Common Space van dit Forum. De *International Catholic Migration Commission (ICMC)* is

verantwoordelijk voor de selectie en accreditatie van civil society deelnemers. Deze organisatie ontving in 2012 subsidie van het Ministerie van Buitenlandse Zaken en Oxfam Novib, waardoor 11 Nederlandse vertegenwoordigers en 5 afgevaardigden uit ontwikkelingslanden deel konden nemen aan het GFMD.

Beleidsprioriteit 5: Geldovermakingen

Geldovermakingen kunnen een belangrijke bijdrage leveren aan ontwikkeling. Door het sturen van geld aan familieleden in het land van herkomst hebben huishoudens de beschikking over meer besteedbare middelen om zo armoede te verminderen en de bestaanszekerheid te vergroten. Lage transactiekosten voor het overmaken van geld naar het land van herkomst is dus van groot belang voor de diaspora. Het ontwikkelingseffect is zelfs nog groter als geldovermakingen gebruikt worden voor investeringen. Een voorbeeld hiervan is om geldovermakingen te gebruiken voor het ondernemerschap. Door het starten van ondernemingen wordt de economie bevorderd wat weer bijdraagt aan ontwikkeling en armoedebestrijding binnen het land van herkomst.

Remittances and Home Care

De doelstelling van het project uitgevoerd door *Seva Network Foundation* is het creëren van werkgelegenheid en het voorzien in professionele thuiszorg voor ouderen in het district Nickerie in Suriname door het gebruik van geldovermakingen. Geldovermakingen zijn een belangrijke bron van inkomsten voor de Surinaamse economie. Er leven ongeveer 350.000 Surinaamse migranten in Nederland, welke voor een aanzienlijke stroom van geldovermakingen naar Suriname zorgen. Gezien het lage percentage dat hiervan besteed wordt aan investeringen is het nodig dat deze meer gekanaliseerd worden. In Nederland wonen ongeveer 20.000 migranten uit Nickerie. Een groot aantal van deze migranten stuurt regelmatig geld voor de verzorging van hun ouders of andere familieleden. De verzorging is echter vrijwillig en niet professioneel, waardoor deze vaak onregelmatig is en van matige kwaliteit.

Om de kwaliteit van thuiszorg te vergroten heeft Seva een pilot project opgestart om geldovermakingen te gebruiken voor de thuiszorg van ouderen in Nickerie, Suriname en tegelijkertijd werkgelegenheid te creëren voor vrouwen in hetzelfde district. Werkloze vrouwen worden geselecteerd en opgeleid tot professionele thuiszorgers.

Enterprising Migrants

Dit project uitgevoerd door de *Stichting IntEnt* draagt bij aan de economische groei, betere verdeling van de welvaart, meer mogelijkheden voor vrouwen en duurzaamheid in de focuslanden (Angola, Burundi, Ethiopië, Ghana, Marokko, Sierra Leone en Suriname) door middel van het opzetten van ondernemingen door migranten in het land van herkomst. Deelnemers die geïnteresseerd zijn om deel

te nemen aan het programma worden geselecteerd, gescreend en geïnterviewd waarbij de nadruk ligt op motivatie, mogelijkheden, vaardigheden, opleiding, ervaring en kennis binnen de branche waar ze een onderneming willen starten. Voor de deelnemers volgt een training gericht op ondernemersvaardigheden en het opstellen van een concept business plan. Ondersteund door een lokale business adviseur en de samenwerkende organisatie in het land van herkomst voert de toekomstige ondernemer een marktonderzoek uit. Ook wordt ondersteuning geboden bij het regelen van financiering bij een investeerder in Nederland of een bank in het land van herkomst. De deelnemer dient zelf 20-30% van het totaal bedrag bij te dragen. Tijdens de opstartfase en de eerste maanden van bedrijf worden de ondernemers geadviseerd door een lokale adviseur en worden zij ondersteund door de samenwerkende organisatie. De ondernemer wordt nog 2 tot 3 jaar gemonitord om duurzaamheid van het bedrijf, de uitbreiding van het bedrijf en het creëren van werkgelegenheid te kunnen registreren.

Website ‘Geld naar Huis’

Uit de evaluatie van de website ‘Geld naar Huis’ blijkt dat de website door gebruikers als informatief wordt beschouwd en bijdraagt aan groter transparantie van de Nederlandse markt voor geldovermakingen. De website is echter nog onvoldoende bekend onder de doelgroep en zou verbeterd kunnen worden. Daarom zijn in de evaluatie de volgende aanbevelingen gedaan:

- Creëer duidelijke doelen en visie voor de website
- Veranker de website in de organisatiestructuur van IntEnt
- Update en moderniseer de website
- Breid de diensten van de website uit
- Stel een concreet plan op voor het betrekken van banken en transactiekantoren
- Creëer samenwerking met overheidsinstellingen, financiële instellingen en onderwijsinstellingen
- Promoten van de website om het beoogde aantal bezoekers in 2012 te behalen.

Er is nu duidelijk aangegeven wat de doelen van de website zijn en hoe ze deze doelen willen bereiken. Dit staat ook vermeld op de website. Ook is de website inmiddels verankerd in de organisatiestructuur van IntEnt. Voorheen werkten er één persoon aan de website, dit zijn er nu drie. Ook wordt de website gepromoot op andere evenementen van IntEnt en is er een link gemaakt op de website van IntEnt. De website heeft een nieuw uiterlijk gekregen waardoor voornamelijk migranten zich er beter mee kunnen identificeren. Indien bekend worden nu de wisselkoersen weergegeven of een link waar deze wisselkoersen te vinden zijn. Ook wordt er informatie gegeven hoe men aan het bedrag is gekomen en wordt het nettobedrag in vreemde valuta weergegeven.

De samenwerking van IntEnt met de banken is verbeterd, met name door intensiever contact met de Nederlandse Vereniging voor Banken. Daarnaast heeft de organisatie goede contacten opgebouwd met de Rabobank (eventueel financiering) en ABN Amro (informatie-uitwisseling). Hierdoor is het eenvoudiger geworden om de website up-to-date te houden en meer informatie weer te geven met betrekking tot de verschillende aspecten van geld overmaken.

Met onderwijsinstellingen is een goede samenwerking opgestart. Er zijn colleges gegeven op verschillende Mbo's en aan de Haagse Hogeschool. Dit vooral om via de derde en vierde generatie van de Diaspora de eerste en tweede generatie te bereiken.

Het ontbrak aan bekendheid onder de doelgroep. Hiertoe is een promotieplan opgesteld. Dit omvat onder andere:

- Promoten van de website tijdens andere bijeenkomsten van IntEnt
- Organiseren van informatiebijeenkomsten
- Uitdelen van flyers op markten en evenementen waar veel potentiële geldovermakers aanwezig zijn.
- Verspreiden van nieuwsbrieven
- Benaderen van migrantenorganisaties met informatiemateriaal

In 2012 hebben maandelijks ruim 2.000 mensen gebruik gemaakt van de website. In totaal heeft de website over 2012 een bezoekersaantal van 26.403 gehaald.

De website dient na afloop van het project op eigen benen te staan. Dit betekent dat ze financieel onafhankelijk dienen te zijn van overheidssubsidie door middel van financiering van externen.

Beleidsprioriteit 6: Bevorderen van duurzame vrijwillige terugkeer en herintegratie van ex-asielzoekers

Belangrijke ontwikkelingen in 2012 op dit thema waren:

1. Met het subsidiebesluit Migratie en Ontwikkeling 2012 werd de mogelijkheid gecreëerd aan vrijwillig terugkerende ex-asielzoekers zowel financiële ondersteuning te bieden als ondersteuning in natura (bijvoorbeeld training, bemiddeling bij het vinden van werk, steun bij het opzetten van een bedrijf, medische zorg). Voorheen moest men kiezen tussen deze twee vormen van ondersteuning, waarbij de keus vrijwel altijd viel op de financiële ondersteuning. De doelstelling van deze combinatiemogelijkheid is het bevorderen van de inzet van ondersteuning in natura, aangepast aan de situatie van het individu of het gezin, en hierdoor bij te dragen aan de duurzaamheid van de terugkeer en de herintegratie.
2. De uitvoerende subsidietaken van het Ministerie van Buitenlandse Zaken op dit thema werden eind 2011 bij mandaat overgedragen aan de Dienst Terugkeer en Vertrek (DT&V) van het Ministerie van Veiligheid en Justitie, die nu alle subsidieaanvragen, beschikkingen, bezwaren

en rapportages afhandelt, en hierover verantwoording aflegt aan het Ministerie van Buitenlandse Zaken.

3. Alle onder punt 2 genoemde zaken moeten worden afgestemd in de Stuurgroep Vrijwillige Terugkeer, waarin de Ministeries van Buitenlandse Zaken en Veiligheid en Justitie deelnemen. De DT&V beslist dus niet zelfstandig. De stuurgroep komt in principe maandelijks bijeen.

De combinatieregeling

Financiële ondersteuning

Voor financiële ondersteuning kunnen terugkeerders gebruik maken van de Herintegratieregeling Terugkeer (HRT), uitgevoerd door IOM Nederland. De regeling is van start gegaan in 2004 en steeds voor perioden van twee jaar verlengd. Het aantal terugkeerders met HRT in 2012 was 1468 (ter vergelijking: 1018 in 2009, 1160 in 2010, 1511 in 2011).

De ondersteuning onder de HRT bedraagt:

- € 1.750 per volwassene en alleenstaande minderjarige vreemdeling;
- € 880 per minderjarig kind.

Ondersteuning in natura

Daarnaast kunnen terugkeerders ondersteuning in natura ontvangen, zoals training, bemiddeling bij het vinden van werk, hulp bij het opzetten van een eigen bedrijfje, medische zorg, enzovoorts. Deze ondersteuning bedraagt maximaal:

- € 1.500 per volwassene;
- € 2.500 per minderjarig kind.

Voor alleenstaande minderjarige vreemdelingen wordt ondersteuning in natura gegarandeerd tot het bereiken van de leeftijd van 18 jaar. Hiervoor geldt geen maximaal bedrag.

Momenteel zijn de volgende projecten beschikbaar. De terugkeerder kan aan één van deze projecten deelnemen.

Project	Uitvoerder	Beoogd aantal terugkeerders
Assisted Voluntary Return – Enhanced Reintegration Support	IOM Nederland	100
Assisted Voluntary Return for Families with minor Children I	IOM Nederland	700 (150 gezinnen)

Assisted Voluntary Return for Families with minor Children II	IOM Nederland	700 (150 gezinnen)
Unaccompanied Minors IV	IOM Nederland	68
Duurzame Terugkeer op Maat	Maatwerk bij Terugkeer in samenwerking met enkele andere ngo's	175
Wereldtools	Stichting Wereldwijd	57
Wereldtools op Maat	Stichting Wereldwijd in samenwerking met enkele andere ngo's	32
Samen naar een nieuw perspectief	SNV Brabant Centraal	35

Het eerste van deze projecten ging in april 2012 van start, de andere projecten in de periode mei-september 2012. Tot 7 juni 2013 zijn 575 ex-asielzoekers vertrokken met ondersteuning in natura uit een van bovengenoemde projecten. In voorgaande jaren maakten gemiddeld 85 terugkeerders per jaar gebruik van ondersteuning in natura. Dit betekent dat de invoering van de combinatieregeling heeft geleid tot een duidelijke stijging van het aantal personen dat gebruik maakt van ondersteuning in natura bij hun terugkeer en herintegratie. Het totaal aantal teruggekeerden is licht teruggelopen ten opzichte van 2011. Om het inzicht in de kwaliteit van de herintegratie te vergroten, zal met het komende subsidiebesluit 2014 meer aandacht worden besteed aan indicatoren voor duurzame herintegratie en het nadrukkelijker volgen van de herintegratie van teruggekeerden.

Begin 2012 werden twee projecten voor Assisted voluntary return and reintegration (AVRR) afgesloten, voor respectievelijk Afghanistan en Irak. Zoals in de vorige rapportage gemeld, werd in het Irakproject weinig terugkeer gerealiseerd, vooral doordat hier alleen ondersteuning in natura werd geboden, waardoor Irakezen vrijwel allen voor de financiële ondersteuning (HRT) kozen. In het Afghanistan-project werd de doelstelling van 50 terugkeerders in twee jaar na een verlenging wel gehaald. In dit project wordt naast herintegratieondersteuning ook een financiële bijdrage aangeboden. Deze aanpak is ook de kern van het nieuwe beleidskader voor vrijwillige terugkeer.

Aantal terugkeerders per jaar met het gebruik van terugkeer- en herintegratieondersteuning

	Met HRT	Met ondersteuning in natura	Per jaar
2009	1018	10	1028
2010	1160	120	1280
2011	1511	130	1641

2012	1468	567	1468 *)

*) Het totaal is hier, vanwege de combinatieregeling, niet langer een optelling van de twee aantallen.

Alleenstaande minderjarige vreemdelingen (AMV's)

In het kabinetsbeleid is dit een prioriteit. Het Ministerie van Veiligheid en Justitie ontvangt sinds 2011 een budget van € 1 miljoen per jaar voor AMV-opvangfaciliteiten in landen van herkomst. Deze middelen worden aan het OS-budget toegerekend.

De subsidiëring door het Ministerie van Buitenlandse Zaken van twee door IOM beheerde AMV-opvangfaciliteiten in Angola en DRC Congo is overgedragen aan de DT&V. Nederland is sinds begin 2010 in overleg met de Noorse, Zweedse en Britse overheid om soortgelijke faciliteiten te creëren in Afghanistan. Het overleg met de Afghaanse overheid verloopt echter moeizaam.